

INSTITUSI DAKWAH DI CAPE TOWN, AFRIKA SELATAN: KAJIAN TENTANG PROGRAM DAKWAH MASAKINI

Oleh

Prof. Madya Dr. Ab. Aziz Mohd. Zin*

Abstract

Part II of the da'wah development in Cape Town and its survival nowadays describes the activities of da'wah which have been made by Islamic institutions in Cape Town. It also introduces the institutions involved and their problems. These activities continuously strengthen Islam in Cape Town although it always has to face many problems. These excellent efforts are the pride of the Muslims of the world, especially the Islamic community of the Malay Archipelago.

1. PENDAHULUAN

Islam didokong oleh penganutnya. Sekuat mana usaha yang dilakukan oleh penganutnya, sekuat itulah Islam dapat dilahirkan. Sejarah awal perkembangan Islam menunjukkan bahawa pemeluk Islam telah melakukan usaha yang sangat cemerlang. Dengan itu, Islam muncul sebagai sebuah agama yang cemerlang. Sekarang, Islam bertaburan di seluruh pelusuk alam. Setiap kawasan bertanggungjawab memperjuangkan Islam, sekurang-kurangnya terhadap Islam di kawasan masing-masing.

Usaha melangsungkan perjuangan Islam supaya ia hidup subur terus dilakukan oleh masyarakat Islam di sesuatu kawasan dengan bermacam-macam cara dan berbagai-bagai aktiviti. Kalauolah dirujuk kepada masyarakat Islam di Cape Town, Afrika Selatan, didapati berbagai usaha dan aktiviti dilakukan dalam rangka untuk meneruskan survival Islam. Walaupun mereka banyak menghadapi rintangan, usaha tersebut tetap diteruskan.

Terdapat dua institusi dakwah yang utama di Cape Town sebagai saluran aktiviti-aktiviti ini. Institusi-institusi tersebut, pertama ialah institusi masjid dan kedua ialah institusi pertubuhan Islam.

Dalam pengumpulan data, penulis mendapatkan data secukupnya dari sumber-

---

* Pensyarah dan Ketua Jabatan Dakwah dan Pembangunan Insan, Akademi Pengajian Islam, Universiti Malaya, Kuala Lumpur.

sumber yang berautoriti, yang kebanyakannya melalui interview. Sebanyak 11 buah masjid dan tujuh buah pertubuhan dakwah, yang bertaburan di Cape Town dijadikan sampling untuk mendapatkan data-data berhubung dengan aktiviti masing-masing dan masalah masyarakat Islam setempat. Data-data yang didapati, dibuat perbandingan dan penapisan untuk digunakan dalam kajian ini. Peluang penulis berada di tempat kajian selama empat bulan dapat membantu penulis sepenuhnya untuk menghasilkan kajian ini.

2. INSTITUSI MASJID

Perbincangan sebelum ini menunjukkan bahawa institusi masjid memainkan peranan yang utama, malah satu-satunya institusi dakwah pada peringkat permulaan perkembangan Islam di Cape Town selepas peringkat hubungan perseorangan di tempat-tempat tertentu dan di rumah-rumah. Pada peringkat ini bererti bahawa Islam banyak disalurkan melalui pembelajaran di masjid dan ia sebagaimana yang berlaku pada masa Nabi s.a.w dan para sahabat.

Namun, perkembangan masa kini didapati masjid bukan lagi menjadi satu-satunya institusi dakwah. Di samping masjid, terdapat institusi-institusi lain, terutamanya berbentuk pertubuhan yang memainkan peranannya dalam perkembangan dakwah. Dengan itu, kajian untuk melihat aktiviti dakwah masakini di Cape Town akan tertumpu kepada dua jenis institusi utama iaitu institusi masjid dan institusi pertubuhan atau persatuan.

Keperluan orang Islam Cape Town sejak lebih 200 tahun dahulu kepada masjid bukan semata-mata sebagai tempat menuaikan sembahyang, malah juga dijadikan tempat pengajian. Terdirinya masjid yang pertama pada tahun 1795 (mengikut sesetengah pendapat) antara lain adalah untuk menampung tempat belajar atau *madrasah* yang didirikan pada tahun 1793, kerana perkembangan pelajar yang cepat dan tidak dapat ditampung oleh *madrasah* tersebut. Selain daripada itu, masjid itu juga menjadi mercu kepada identiti masyarakat Islam dalam pembinaan kebudayaan yang berteraskan agama mereka.¹

Masjid memainkan peranan yang penting mengatur aktiviti-aktiviti dakwah masakini, sebagaimana pernah dilakukan pada peringkat permulaan sejarah Islam dahulu. Sejak dahulu sampailah sekarang, institusi ini tidak surut memainkan peranannya sebagai suatu institusi Islam dalam mengembangkan ajaran Islam.

Sebagaimana yang telah disebutkan bahawa sampai kini terdapat 116 buah masjid di Cape Town dan persekitarannya. Di kawasan Cape Town sahaja terdapat 91 buah masjid. Untuk mengenalpasti apakah aktiviti-aktiviti dakwah yang dilakukan,

¹ Costa, Yusuf Da and Achmat Davids (1994), *Pages From Cape Muslim History*, Pietermaritzburg, him. 48.

selain daripada aktiviti-aktiviti sembahyang dan ibadat-ibadat biasa, satu kajian telah dilakukan. Daripada senarai masjid di Cape Town yang berjumlah 91 buah, yang disediakan oleh pihak Boorhaanol Islam Movement,² 11 buah masjid terpilih mengikut urutan yang dijadikan sampling dalam kajian ini. Setiap kawasan di Cape Town telah diambil mengikut peratus bilangan masjid kawasan tersebut.

Masjid-masjid yang terpilih ialah seperti berikut:

1. Kawasan Athlone:
  - Nurul Islam Mosque (1972)
  - Aljaamia Uthmaania (1965)
2. Kawasan Bellville:
  - Husami Mosque (1978)
3. Kawasan Bokaap:
  - Mosque Shafie (1876)
  - Nurul Houda (1958)
4. Kawasan District Six:
  - Zinatul Islam Mosque (1937)
5. Kawasan Lansdowne:
  - Shukrul Mubien (1937)
6. Kawasan Lotus River:
  - Masjiedun Nur (1975)
  - Goolhurst Masjid (1988)
7. Kawasan Mitchells Plain:
  - Baitus Shukr (1984)
  - Mandalay Masjid (1991)

Kebanyakan masjid di Cape Town mengadakan sembahyang Jumaat dan kesemuanya mengadakan Terawih pada bulan Ramadan. Aktiviti-aktiviti yang dijalankan oleh masjid-masjid tersebut, selain daripada sembahyang adalah sebagaimana berikut:

1. Semua masjid yang dikaji mengadakan *madrasah* atau tempat pengajian bagi kanak-kanak. Di sini, kanak-kanak sekolah rendah datang belajar sebelah petang setelah pulang dari sekolah pagi. Biasanya, mereka diajar membaca al-Quran, sedikit fekah dan akhlak. Tetapi, cara pengajaran adalah tradisional. Pelajar yang hadir pada setiap hari di antara 30 hingga 400 orang, bergantung kepada sesuatu kawasan ramai-sedikit penduduk. Kelas ini mengenakan sedikit bayaran ke atas setiap pelajar. Tetapi, kajian menunjukkan

---

²Boorhaanol Islam Movement (1997), *Taraweeq Survey 1997*, BIM.

pembayaran berjalan tidak teratur, kerana ramai yang tidak bayar atau tidak konsisten pembayarannya.

2. Kebanyakan masjid yang dikaji menganjurkan *aid / welfare*. Namun, ia biasanya dalam bentuk membahagi bantuan, seperti bantuan zakat, mengumpul nama-nama orang yang berhak menerima bantuan dan sebagainya. Ada juga masjid yang menganjurkan sesuatu aktiviti untuk mendapatkan wang bagi membantu pelajar yang akan menyambung pelajaran ke negara-negara Arab.
3. Kebanyakan masjid yang dikaji juga mengadakan kelas untuk orang ramai, yang biasanya dinamakan “Kelas Fekah”. Kelas ini biasanya diadakan seminggu sekali, selepas Maghrib. Kedatangan kelas ini antara 20 hingga 200 orang, bergantung kepada sesuatu kawasan dan guru yang mengajar.
4. Kebanyakan masjid yang dikaji juga mengadakan “Kelas Haji”. Kelas ini untuk membincangkan hal-hal yang bersangkutan dengan haji dan ia berguna, terutamanya bagi orang yang hendak menunaikan fardu haji. Empat atau lima bulan sebelum haji, kebanyakan masjid menganjurkan kelas ini yang biasanya mingguan. Kedatangan kelas ini antara 30 hingga 300 orang, bergantung kepada kawasan dan guru yang mengajar.
5. Kebanyakan masjid yang dikaji juga mengadakan “Zikir” yang lebih formal daripada zikir-zikir biasa yang dibaca pada setiap kali selepas sembahyang. Ia diadakan selepas Maghrib atau Isya’ dan mengambil masa yang lebih panjang daripada zikir-zikir biasa. Zikir ini, biasanya zikir-zikir daripada sesuatu aliran tasawuf. Ada masjid mengadakannya mingguan dan ada pula bulanan. Kedatangan untuk zikir ini antara 30 hingga 200 orang, bergantung kepada sesuatu kawasan dan usaha penganjur.
6. Ada masjid mengadakan “*Khatam al-Quran*”, secara tahunan atau bulanan, yang biasanya dilakukan sebelum Zuhur. Selain daripada bacaan al-Quran dan bacaan zikir, majlis ini diselitkan dengan ceramah dan *tazkirah*. Kehadiran majlis ini antara 30 hingga 400 orang.
7. Ada masjid yang dikaji mengadakan aktiviti-aktiviti berikut:
  - 7.1 Ceramah umum, sama ada bulanan atau masa-masa tertentu. Kedatangan untuk ceramah ini antara 70 hingga 400 orang, bergantung kepada penceramah, sesuatu sempena atau usaha penganjur
  - 7.2 Mengeluarkan bahan-bahan penerbitan yang biasa mengenai masjid berkenaan dan orang Islam. Ia biasanya dikeluarkan sama ada

tahunan, bulanan atau dua kali setahun.

- 7.3 Dijadikan pusat Jama'at Tabligh. Masjid ini biasanya dihadiri oleh kumpulan Jama'ah Tabligh yang mengadakan aktiviti mereka yang tersendiri
- 7.4 Menganjurkan aktiviti secara khusus bagi kaum wanita. Ia dilakukan sama ada mingguan atau bulanan. Melalui program ini, kaum wanita mengadakan sesuatu aktiviti yang biasanya dalam bentuk bantuan sosial kepada kaum wanita yang perlu diberikan pertolongan.
8. Ada sebilangan kecil masjid yang dikaji mengadakan kelas perkahwinan mingguan, *Youth Qira'a* tahunan, aktiviti-aktiviti sosial dan perjumpaan, dan kelas hafazan al-Quran. Aktiviti-aktiviti seperti ini juga mendapat sambutan di kalangan orang ramai. Ada masjid yang dikaji mengadakan masakan untuk jualan pada hari minggu atau hari-hari tertentu dan sewaan dewan, untuk mendapatkan kewangan masjid dan *madrasah*.

Dari kajian tersebut dapat disimpulkan bahawa peranan masjid di Cape Town sudah cukup besar, kerana ia dapat dijadikan pusat sesetengah aktiviti yang penting bagi orang Islam.

Masalah Masjid di Cape Town

Dari penelitian kepada masjid-masjid yang dikaji, beberapa masalah dikenalpasti, iaitu:

1. Masalah kewangan. Masalah ini agak ketara jika sesebuah masjid itu berada di kawasan yang orang Islam tidak ramai dan miskin. Dengan adanya masalah ini, masjid tidak dapat mengadakan aktiviti-aktiviti yang sesuai. Kewangan masjid bergantung kepada orang ramai. Jika orang ramai kurang memberikan sumbangan, masjid akan menghadapinya.
2. Masalah pengurusan. Banyak masjid menghadapi masalah ini, mungkin akibat daripada kewangan dan pekerja-pekerja masjid yang *part-time* sahaja. Dalam keadaan seperti ini, pengurusan tidak dapat dilakukan dengan baik. Contoh masalah ini ialah *madrasah* di masjid tidak dapat menawarkan khidmat yang baik, sama ada dari sudut guru, kurikulum dan lain-lain, disamping pungutan yuran yang tidak teratur.
3. Masalah menyediakan aktiviti semasa untuk pembangunan umat. Masjid agak gagal menyediakan aktiviti-aktiviti yang lebih sesuai dengan keperluan orang Islam sekarang. Ini berhubungkait dengan mentaliti orang Islam, terutama kalangan ulama, kefahaman masyarakat tentang Islam dan peranan masjid, di samping kewangan.

4. Masalah sambutan dan kerjasama masyarakat, terutamanya masyarakat setempat. Masih ramai yang kelihatan liar dengan masjid. Masalah ini ada hubungkait dengan masalah-masalah tersebut di atas.

Sebagai kesimpulan, walaupun peranan yang dimainkan oleh masjid di Cape Town sudah cukup besar, namun ianya belum cukup untuk dijadikan mercu kepada masyarakat Islam. Masih banyak masalah yang dihadapi. Masalah ini disebabkan kefahaman dan kewangan. Dengan itu, ia masih gagal untuk menjadi pusat kepada pembangunan masyarakat bagi umat Islam di kawasan ini.

3. INSTITUSI PERTUBUHAN ISLAM

Kajian terhadap institusi dan organisasi Islam di Cape Town menemui berbagai-bagai pertubuhan Islam atas nama yang bermacam-macam. Walau apapun nama dan penekanan dalam aktiviti masing-masing, namun semuanya membawa mesej yang hampir sama, iaitu membina kualiti masyarakat Islam.

Untuk mengetahui aktiviti-aktiviti dakwah yang dilakukan oleh institusi dan pertubuhan Islam di Cape Town, tujuh buah pertubuhan dijadikan responden. Pertubuhan-pertubuhan ini merupakan yang terbesar, disamping dapat mewakili seluruh institusi pertubuhan Islam/dakwah di Cape Town dari sudut jenis-jenis aktiviti yang dilakukan. Berdasarkan umur penubuhan, pertubuhan-pertubuhan tersebut ialah:

1. The Muslim Judicial Council (MJC)
2. Muslim Views (MV)
3. Muslim Youth Movement of South Africa (MYM)
4. Islamic Dawah Movement of South Africa (IDM)
5. The Mustadafin Foundation (MF)
6. Islamic Unity Convention (IUC)
7. The Voice of the Cape (VC)

3.1. The Muslim Judicial Council (MJC)

MJC merupakan institusi dakwah yang penting di Cape Town. Ramai pihak berpendapat bahawa MJC adalah pertubuhan yang dominan di Cape Town. Peranannya bukan sahaja setakat melakukan usaha dakwah biasa, tetapi mengadakan institusi pelajaran dan pendidikan sehingga ke peringkat tinggi, menguruskan fatwa dan nikah cerai orang Islam, di samping menjaga kebajikan mereka.³

Keperluan masyarakat Islam kepada satu badan yang boleh menangani permasalahan mereka yang sering timbul amat diperlukan. Sebagai suatu usaha ke arah

---

³ MJC (Brochure pengenalan), *The Muslim Judicial Council* MJC, hlm. 5.

penyelesaiannya, maka tertubuhlah MJC.⁴ Ia ditubuhkan pada 10 Februari 1945 dan objektif utama penubuhannya ialah:⁵

1. Untuk menyediakan urusan keagamaan berdasarkan Syariah *Ahl al-Sunnah wa al-Jama'ah*.
2. Bekerja untuk menyatupadukan orang Islam.
3. Bekerjasama dengan mana-mana pihak yang objektifnya sama dengan MJC.
4. Bekerjasama dengan lain-lain agama berdasarkan matlamat umum.
5. Memperkuatkan hubungan persaudaraan Islam antarabangsa.

Aktiviti MJC

Untuk mencapai matlamat yang digariskan itu, MJC telah menubuhkan pada peringkat permulaannya lima bahagian utama, iaitu:⁶

1. Bahagian Fatwa
2. Bahagian Pelajaran
3. Bahagian Dakwah
4. Bahagian *Ahwal Syakhsiyah*
5. Bahagian perdamaian (dalam rumah tangga)

Dalam perkembangan hari ini, bahagian-bahagian tersebut berubah menjadi sebagaimana berikut:⁷

1. Bahagian Pelajaran
2. Bahagian Dakwah
3. Bahagian Sosial Welfare
4. Penerbitan
5. Bahagian Fatwa
6. Bahagian Halal (*Halal Department*)

1. Bahagian Pelajaran⁸

Bahagian ini sangat penting kerana antara dasar pokok MJC ialah pembinaan ilmu umat Islam, supaya tindakan orang Islam berdasarkan ilmu yang mantap, bukan secara

⁴ MJC (1996), “The History of the MJC”, *Ad-Da’wah*, Dis. 1996, hlm. 2.

⁵ MJC (Brochure pengenalan), *op.cit.* hlm. 2-3.

⁶ *Ibid.* hlm. 5.

⁷ Ighsaan Taliep, Sh. M. (19.11.1997), (Pegawai Pelajaran MJC), interview.

⁸ *Ibid.*

militan. Dalam hal ini, MJC telah menubuhkan tiga bahagian pengajian secara formal, iaitu:

- a) **Darul Arqam Islamic Institute.** Ia menawarkan pengajian peringkat tinggi. Pengajiannya selama empat tahun dan lulusannya dapat menyambung ke bahagian yang selaras dengannya di University of Western Cape untuk mendapatkan *Hons* dan seterusnya untuk Master. Sekarang terdapat pelajar seramai lebih kurang 90 orang.
- b) **Al-Azhar Institute.** Al-Azhar Institute of Cape Town ditubuhkan sejak 1995. Ia menawarkan pengajian peringkat rendah dan menengah yang mengambil masa selama 12 tahun. Lulusannya dijangka akan dapat menyambung terus ke al-Azhar Mesir dan lain-lain pusat pengajian tinggi yang setaraf dengannya. Sekarang terdapat kira-kira 600 orang pelajar.
- c) **Al-Azhar Pre-School Cape Town.** Al-Azhar Educare menawarkan pelajaran di peringkat persediaan untuk peringkat rendah dan menengah (*Al-Azhar Institute*). Pengajiannya mengambil masa selama dua tahun, iaitu dari umur empat hingga enam tahun. Sekarang terdapat seramai kira-kira 150 orang pelajar.

Antara masalah utama yang dihadapi oleh bahagian ini ialah masalah kewangan. Bahagian ini terpaksa menghabiskan banyak wang dan walaupun ia dibantu oleh badan-badan dan orang-orang tertentu di samping yuran yang dipungut dari pelajar, namun masih belum mencukupi.

2. Bahagian Dakwah⁹

Aktiviti penting bahagian ini ialah:

- a) Kerjasama dengan Bahagian Penerbitan untuk mengeluarkan akhbar bulanan. Akhbar ini memuatkan isu-isu semasa Islam dan umatnya.
- b) Syarahan di radio (*Voice of the Cape*). Ia diadakan setiap hari yang dilakukan oleh ulama-ulama, imam-imam masjid dan sebagainya. Isu-isu yang ditimbulkan ialah isu-isu semasa mengenai Islam dan umatnya
- c) Mengadakan dakwah kepada orang kulit hitam yang masih belum Islam. Dalam hal ini, lebih daripada 100 orang pada setiap tahun memeluk Islam di kawasan Cape Town.
- d) Kerjasama dengan Jama'at Tabligh dengan mengadakan aktiviti bersama.
- e) Mengadakan kuliah kakitangan MJC dan sebagainya di masjid-masjid dan

⁹ Ighsaan Fortune, M.L. (19.11.1997), (Pegawai Dakwah MJC), interview.

seumpamanya untuk menerangkan berbagai-bagai isu mengenai Islam dan umatnya.

Masalah yang dihadapi oleh bahagian ini, selain daripada kewangan ialah bahawa kerja-kerja di bahagian ini agak kurang teratur dalam melakukan aktivitinya. Ia sedang dirancang untuk disusun dengan teratur, antaranya mula diadakan bahagian penyelidikan supaya usaha dakwah dapat dilakukan dengan sempurna dan profesional.

3. Bahagian Social Welfare¹⁰

Bahagian *Social Welfare* menangani secara khusus masalah perkahwinan, khususnya dalam masalah talak dan fasakh. Sehingga sekarang, lebih kurang 40 kes setiap hari dihadapkan ke bahagian ini dari orang ramai yang datang untuk menyelesaikan masalah mereka berhubung dengan perkahwinan. Pasangan yang datang diberikan nasihat dan bimbingan dan selepas tiada jalan untuk meneruskan perkahwinan, mereka boleh bercerai.

Angka perceraian di kalangan orang Islam di Cape Town sangat tinggi. Contohnya, perceraian melalui MJC (talak dan fasakh) dari bulan Jun hingga Disember 1995 ialah 370 bilangan dan bulan Januari hingga Jun 1996 ialah 283 bilangan. Ini bererti bahawa dalam masa 13 bulan perceraian berjumlah 653. Maka, hitung panjang ialah 50 kes perceraian sebulan. Berhubung dengan sebab penceraian, rekod menunjukkan bahawa sebab utama ialah kerana terlibat dengan dadah, menganggur, kahwin lagi atau poligami dan jahil mengenai agama atau tiada pelajaran.¹¹

Selain daripada itu, bahagian ini juga menganjurkan kursus perkahwinan, *workshop* dan mengadakan nasihat dan bimbingan rumah tangga di radio. Ia juga mengadakan kursus-kursus dan kuliah-kuliah di sekolah-sekolah. Peranan bahagian ini sangat luas dan rumit, kerana ia melibatkan nasihat, bimbingan dan kaunseling.¹²

Masalah besar yang dihadapi oleh bahagian ini ialah kekurangan kakitangan, terutama yang terlatih untuk menangani permasalahan orang ramai secara profesional.¹³

4. Penerbitan

Terdapat dua penerbitan MJC, iaitu *Ad-Da'wah* dan *Al-Istiqamah*.¹⁴

¹⁰ Saban, Imam Abdul Mou'tie (25.11.1997), (Pegawai Welfare MJC), interview.

¹¹ Saban, (1996), "The Welfare Department's Methods of Counselling", *Ad-Da'wah*, Dec. 1996, hlm. 5.

¹² Saban, (1997), *op.cit.*

¹³ *Ibid.*

¹⁴ Yagyah Adams, (18.12.1997), (Pengarang *Ad-Da'wah*), interview.

Ad-Da'wah merupakan lidah rasmi bagi MJC. Ia dikeluarkan setiap bulan. Kajian terhadap *Ad-Da'wah* didapati bahawa ia dimuatkan dengan bermacam-macam kandungan, terutamanya yang berhubung dengan Islam dan umatnya, samaada tempatan atau negara Islam, malah seluruh dunia. Secara lebih jelas *Ad-Da'wah* mengandungi pokok-pokok berhubung dengan:

1. Rencana tentang Islam
2. Berita masyarakat Islam
3. Rencana umum
4. Iklan

Setakat ini, *Ad-Da'wah* dibahagikan secara percuma kepada orang ramai dan keluarannya ialah sebanyak 20,000 setiap bulan.

Al-Istiqamah adalah jurnal yang dikeluarkan sebanyak empat kali setahun. Ia memuatkan isu-isu umat Islam, terutamanya artikel-artikel yang boleh mengukuhkan aliran *Ahl al-Sunnah wa al-Jama'ah*, sebagai benteng kepada pengaruh aliran Syiah. Dengan itu, isu-isu Syiah diutamakan oleh *Al-Istiqamah*. Memandangkan kos pengeluaran terlalu mahal, jurnal ini dijual dengan harga R 10.00 sebuah.

Adapun penerbitan dalam bentuk buku dan sebagainya tidak diterbitkan atas nama MJC, tetapi atas nama individu kakitangan MJC, seperti Saban menerbitkan beberapa penerbitan atas namanya.

Masalah besar penerbitan ialah masalah kewangan. Penerbitan *Ad-Da'wah* umpamanya bergantung kepada iklan. Tidak banyak wang didapati dari iklan, kerana tidak banyak orang memuatkan iklan dalam *Ad-Da'wah*. Maka, wang untuk menampung perbelanjaan tidak mencukupi.

5. Bahagian Fatwa

Kajian pada bahagian ini mendapati bahawa bahagian ini menguruskan hal-hal yang bersangkut dengan fatwa dan hukum-hakam terhadap orang Islam. Setakat ini, bahagian fatwa dilakukan oleh sebuah jawatankuasa yang terdiri daripada 11 orang ahli yang mahir dalam bidangnya. Empat orang daripada ahli jawatankuasa tersebut ditentukan sebagai ahli jawatankuasa kerja

Masalah-masalah yang dibincang oleh jawatankuasa ini, sama ada datang dari jawatankuasa itu sendiri atau datang dari orang ramai yang bertanyakan sesuatu hukum. Namun, dalam sesuatu fatwa yang dikeluarkan oleh jawatankuasa ini boleh divetokan oleh Pengurus MJC. Banyak fatwa telah dikeluarkan oleh jawatankuasa ini. Contohnya ialah fatwa menentukan puasa dan hari raya yang berdasarkan melihat anak bulan.¹⁵

---

¹⁵ Ahmed Sadick, Sh. (19.11.1997), (Setiausaha Agung MJC), interview.

6. Bahagian Halal

Bahagian ini beroperasi bertujuan untuk menentukan sesuatu sembelihan dan makanan itu halal dimakan oleh orang Islam atau tidak. Satu jawatankuasa telah dibentuk oleh MJC untuk menguruskan perkara ini.¹⁶ Dari segi perlaksanaannya, bahagian ini juga menerima pakai keputusan-keputusan yang dibuat oleh negara-negara Islam yang lain. Contohnya, jika negara Malaysia telah memutuskan sesuatu barang dari sesuatu negara itu halal, maka ia diterima oleh jawatankuasa ini.¹⁷

Kajian terhadap MJC menemui beberapa masalah yang terpaksa dihadapi. Selain daripada masalah kewangan dan suatu macam pergeseran dengan kumpulan dan pertubuhan Islam berhaluan militan yang nampak terpengaruh dengan Syiah,¹⁸ MJC juga menghadapi masalah kurang kepakaran dalam mengendalikan kerja. Aktiviti-aktiviti bimbingan dan dakwah tidak dapat dijalankan secara profesional. Dengan itu, ramai orang kurang berpuashati kepada MJC, kerana pada anggapan mereka kurang peka dalam menangani permasalahan orang Islam secara teratur.

3.2. Muslim Views (MV)

MV sebuah institusi Islam yang menumpukan usahanya dalam bidang penulisan dan penerbitan akhbar. Aktivitinya agak berbeza dengan institusi Islam yang lain, kerana MV menumpukan dalam bidang media cetak persuratkhabaran.

Setakat ini, MV diterbitkan setiap bulan. Namun, dalam rancangan akan datang, MV akan diterbitkan dua kali sebulan dan akhirnya pada setiap minggu.¹⁹ Sebanyak 50,000 naskah MV diterbitkan setiap keluaran dan dibahagikan secara percuma kepada masyarakat Islam khususnya di Cape Town.²⁰

Objektif utama MV ialah untuk:²¹

1. Memberi gambaran sebenar tentang kebudayaan masyarakat Islam tempatan dan seluruh dunia.
2. Menyalurkan isi kandungan MV ke seluruh corak sasaran.
3. Mengambil bahagian dalam pasaran penerbitan dan bersaing dengan akhbar-akhbar lain.

Kandungan MV

Untuk melayakkan MV sebagai akhbar yang membawa mesej umat Islam,

¹⁶ MJC, (1996), "MJC Halal Trust", *Ad-Da'wah*, Dis. 1996, hlm. 4.

¹⁷ Ahmed Sadick, (1997), *op.cit.*

¹⁸ Ighsaan Taliep, (1997), *op.cit.*

¹⁹ Fu'ad Rahman, (8.12.1997), (Pemberita MV), interview.

²⁰ Rumaney, M.A. (9.12.1997), (Marketing Manager MV), interview.

kandungannya disesuaikan ke arah itu. Kajian yang dibuat ke atas kandungan MV, didapati ia mengandungi bermacam-macam isi kandungan. Antara kandungan yang penting ialah yang berhubung dengan:

- Berita orang Islam
- Rencana hukum & rencana umum
- Tokoh Islam dalam dan luar negara
- Berita institusi Islam
- Berita umum
- Kesihatan
- Pelajaran
- Teknologi
- Kekeluargaan
- Ulasan buku
- Sport
- Iklan

Namun, MV telah mengalami perubahan yang cepat berbanding dengan peringkat permulaan dulu. Kalauolah pada peringkat permulaan dulu tidak banyak kandungan yang dimuatkan, tetapi sekarang beberapa kandungan telah ditambah. Antara yang terdapat dan akan terdapat dalam keluaran yang akhir-akhir ini ialah ruangan-ruangan berikut:²²

- 1 Sting in thre tale
- 2 Enviro – news
- 3 Jumu'ah review
- 4 Profiles & interviews
- 5 Did you know?
- 6 Prisoners of faith

MV dapat menjalankan urusannya berdasarkan tajaan dan iklan. Pada asasnya, tidak banyak masalah yang dihadapi oleh MV. MV sedang berusaha untuk lahir sebagai sebuah akhbar yang menjadi pilihan bukan sahaja orang Islam, tetapi juga orang bukan Islam.²³

Sebagai kesimpulan, MV sedang berusaha melaksanakan dakwah melalui media

---

²¹ MV, (1997), *Muslim Views*, MV, hlm. 4 dan 7.

²² *Ibid.* hlm. 6.

²³ Rumane, (1997), *op.cit.*

cetak surat khabar yang merupakan satu daripada media dakwah yang sesuai pada masa ini.

3.3. The Muslim Youth Movement of South Africa (MYM)

MYM adalah sebuah pertubuhan belia Islam yang memberi penekanan kepada belia dan pelajar, khususnya dalam pembinaan sahsiah dan kekuatan ilmu pengetahuan di kalangan mereka.

Masyarakat Islam di Afrika Selatan menghadapi berbagai-bagai masalah dan cabaran; kekerasan, jenayah, dadah, gengster, pengangguran, penyalahgunaan wanita dan lain-lain yang berlaku setiap hari. Belia Islam di Afrika Selatan perlu mengambil satu sikap untuk menghadapi cabaran ini. Memperkuatkan kedudukan belia sangat perlu diambilberat dalam proses pembinaan bangsa di Afrika Selatan.²⁴

MYM ditubuhkan pada 1970 sebagai satu wadah perjuangan Islam di kalangan belia. Objektifnya adalah untuk bersama-sama dengan masyarakat dan menangani permasalahan masyarakat, yang lahir daripada suatu kefahaman yang jelas. Dengan itu, terlaksanalah satu tuntutan supaya adanya golongan yang menyeru kepada kebaikan dan menegah kemungkaran.²⁵

Aktiviti MYM

Secara kasarnya, aktiviti dan program yang diatur oleh MYM adalah yang berkenaan isu belia. Isu penting berhubung dengan belia ialah ilmu pengetahuan dan pelajaran serta pembinaan kekuatan wanita.²⁶ Lebih detil, program-program yang diatur oleh MYM memberi penekanan kepada aktiviti-aktiviti berikut:²⁷

1. Pembangunan belia. Ia biasanya dilakukan secara latihan/bengkel untuk mendapatkan beberapa kemahiran yang penting bagi belia, seperti kemahiran kepimpinan, penulisan, *halaqah*, pengucapan pembelajaran dan lain-lain. Ia juga termasuk kursus komputer yang selalu diadakan. Bermacam-macam kursus telah diatur melalui program ini, seperti kursus kepimpinan, perancangan dan sebagainya.
2. *Tarbiyyah*. Ia dilakukan secara latihan yang biasanya setahun sekali, dalam jangka masa lebih kurang empat hari. Beberapa aktiviti yang sesuai telah diaturkan untuk memenuhi program ini.
3. Pembinaan kekuatan wanita. Ia dilakukan secara kursus dan latihan dalam jangka masa yang lebih panjang. Contohnya, program enam minggu latihan

²⁴ MYM, (1997), *Camp Brochure*, MYM, hlm. 2.

²⁵ MYM, (t.t.), *Brochure National Youth Day June 16*, MYM, hlm. 6.

²⁶ *Ibid.*

²⁷ *Ibid.*

dan kursus yang diadakan pada 4 Jun hingga 9 Julai 1976, atas tajuk “Peranan Wanita Dalam al-Quran”. Di samping itu, satu bengkel atas tajuk “Wanita dan Undang-undang Peribadi Orang Islam” diadakan selama empat minggu dalam bulan Ogos 1996.²⁸ Seminar untuk membincangkan hal-hal wanita juga selalu diadakan dalam konteks ini.

4. Perhubungan dengan pertubuhan-pertubuhan yang lain. Sudah menjadi dasar MYM dalam menjalin kerjasama dengan semua pertubuhan Islam, mengadakan hubungan baik serta mengiktiraf antara satu sama lain.²⁹ Atas dasar tersebut, MYM mengadakan program hubungan dengan pertubuhan-pertubuhan yang lain, supaya ia sentiasa rapat. Contohnya, dalam akhbar MYM, *al-Qalam* keluaran Oktober 1997 memuatkan berita tentang IDM di muka depan (“IDM’s 20th Annivesary”). Di samping itu, MYM juga mengadakan hubungan dengan pertubuhan belia Islam dan bukan Islam di luar negeri.
5. Media. Aktiviti media ialah program-program yang diadakan dalam bentuk media cetak dan media elektronik.³⁰ Media cetak yang utama ialah penerbitan akhbar *al-Qalam*. Ia adalah bulanan dan kajian terhadap akhbar ini didapati, memuatkan berita-berita dan rencana-rencana, terutamanya mengenai Islam dan umatnya, sama ada di dalam dan di luar negeri. Di samping itu, kursus-kursus dan bengkel-bengkel berhubung dengan penggunaan komputer dan sebagainya termasuk dalam aktiviti media elektronik.
6. Menjadi tuan rumah kepada tokoh-tokoh Islam antarabangsa. Untuk mengetahui isu-isu Islam dan umatnya secara global, MYM juga selalu menjadi tuan rumah kepada tokoh-tokoh Islam antarabangsa. Mereka selalunya memberi ceramah dalam forum atau syarahan yang diadakan.
7. Mengadakan projek-projek tertentu dan kepimpinan. MYM juga mengadakan projek-projek dan kepimpinan-kepimpinan tertentu dalam menangani sesuatu isu. Dalam hal ini, pernah diadakan kempen tentang keperluan kepada undang-undang peribadi Islam, kepentingan pendidikan bagi orang Islam dan kempen penyelidikan. Dengan adanya kempen-kempen seperti ini belia-belia Islam akan tersentuh dan memahami dengan cepat terhadap sesuatu isu yang perlu ditangani.

Masalah utama yang terpaksa dihadapi oleh MYM ialah kewangan. Banyak

²⁸ *Ibid.* hlm. 7.

²⁹ Mahdi Samodien, (12.12.1997), (Pegawai MYM Cape), interview.

³⁰ MYM, (t.t.) *op.cit.* hlm. 6.

projek yang diatur oleh MYM yang berbentuk latihan dan bengkel memerlukan wang, kerana ia biasanya memakan masa. Sedangkan ia tidak dapat ditangani oleh peserta, kerana mereka terdiri daripada belia, pelajar dan remaja yang kurang pendapatan. Masalah lain ialah kesukaran untuk membangunkan sasaran dari kalangan *black* yang kehilangan identiti. Kalaupun mereka inginkan Islam, kebanyakannya adalah disebabkan kebendaan. Mereka kurang bergantung kepada diri sendiri.³¹ Di samping itu, masalah juga timbul disebabkan pekerja-pekerja yang melaksanakan aktiviti dan pentadbiran MYM adalah sukarela. Mereka mempunyai masa yang amat terhad. Dengan itu, tumpuan tidak dapat dilakukan dengan sepenuhnya.

Kesimpulan yang dapat dibuat bahawa MYM mengatur program dan aktiviti untuk membina kekuatan belia dan wanita melalui cara-cara yang sesuai seperti latihan bengkel dan sebagainya. Sudah tentu perkara yang ditekankan ialah kemantapan pengetahuan dan pendidikan, di samping kemahiran asas dalam keperluan kehidupan.

3.4. Islamic Dawah Movement of South Afrika (IDM)

IDM sebuah pertubuhan dakwah yang mungkin berbeza dengan pertubuhan-pertubuhan lain dari sudut penekanan aktiviti-aktiviti berikut:³²

1. Menekankan dakwah di penjara lebih daripada pertubuhan lain.
2. Mengadakan penyelidikan dan *Human Resource Development* lebih daripada yang lain.
3. Memberi penekanan kepada penerbitan buku dan bahan-bahan bacaan.
4. Mengadakan *Islamic bookshops*.

IDM ditubuhkan pada 1977. Objektifnya ialah penyebaran mesej Islam secara damai, kasih sayang, menghormati hak-hak manusia, transformasi sosial dan memperkuatkan masyarakat melalui penguatan nilai-nilai spiritual, untuk menyahut seruan Tuhan supaya ada golongan yang menyeru kepada kebaikan dan menegah kemungkaran.³³

Aktiviti IDM

Aktiviti-aktiviti pokok yang dilakukan oleh IDM adalah sebagaimana berikut:

1. Menyelaraskan pendakwah melalui penyelarasaran pusat untuk menyediakan pendakwah yang berkelayakan. Kumpulan pendakwah dilatih untuk tujuan tersebut. Secara kasarnya, pendakwah-pendakwah ini diserahkan satu

³¹ Mahdi Samodien, (1997), *op.cit*.

³² Ebrahim Ismail, (10.12.1997), (Pengarah IDM Western Cape), interview.

³³ IDM, (1997), *IDM 20 Years*, IDM, him. 4.

tanggungjawab yang besar untuk memperkenalkan Islam kepada masyarakat.³⁴

2. Menganjurkan pembangunan sumber manusia (*Human Resource Development*). Usaha ini untuk mempertingkatkan mutu IDM supaya dapat mencapai cita-citanya dengan sempurna. Dengan itu, bengkel, seminar latihan lapangan dan sebagainya diadakan di pusat IDM dan cawangan menghantar calon-calonnya untuk dilatih dan praktikal di tempat-tempat tertentu untuk mempertingkatkan pengalaman dan kemahiran.³⁵
3. Penulisan Islam (*Islamic literature*). Penulisan merupakan satu aktiviti yang penting dalam IDM. Selain daripada penulisan berbentuk buku, IDM juga banyak mengeluarkan tulisan-tulisan ringkas dalam bentuk *booklet* dan *pamphlet* berbahasa Inggeris dan lain-lain bahasa tempatan.³⁶
4. Kebajikan (*welfare*). Bahagian kebajikan IDM menguruskan perkara berikut:³⁷
  1. Mengurus hal kurban
  2. Mengadakan klinik perubatan
  3. Memberi makanan kepada kanak-kanak sekolah
  4. Memberi pertolongan kepada golongan yang memerlukan
  5. Menyediakan makanan kepada orang ramai pada bulan Ramadan
  6. Membahagikan hadiah hamper
  7. Pertolongan kecemasan di sesetengah kawasan
  8. Membahagikan pakaian musim sejuk kepada sesetengah keluarga yang memerlukan
  9. Dan lain-lain kebajikan
5. Projek memberi makanan kepada kanak-kanak sekolah. Sesetengah *madrasah* mendapat khidmat ini yang boleh mengekalkan kedatangan murid-murid ke sekolah.³⁸
6. Membantu pelajar menyambung pelajaran. Bantuan-bantuan dalam bentuk kewangan dan sebagainya diberikan kepada pelajar yang berpotensi

---

³⁴ *Ibid.* hlm. 6.

³⁵ *Ibid.*

³⁶ *Ibid.*, hlm. 7.

³⁷ *Ibid.*

³⁸ *Ibid.* hlm. 8.

menyambungkan pelajaran, tanpa mengira sama ada ke universiti-universiti Islam atau universiti-universiti biasa.³⁹

7. Dakwah di penjara. Banyak penjara dilakukan usaha dakwah oleh IDM. Pada asasnya, dakwah di penjara adalah suatu usaha mempertingkatkan kerohanian, pelajaran dan tanggungjawab agama orang-orang Islam dalam penjara. Dakwah juga diusahakan kepada orang-orang bukan Islam. Antara aktiviti yang dilakukan sehubungan dengan dakwah di penjara ialah:⁴⁰
  1. Mengedarkan bahan tulisan
  2. Menyediakan kemudahan untuk orang Islam di penjara menunaikan sembahyang
  3. Menyediakan makanan halal
  4. Mengadakan program latihan peningkatan kerohanian
  5. Percakapan dan perbualan dengan orang penjara
  6. Menyediakan sembahyang hari raya
  7. Bimbingan dan pemulihian remaja
8. Program media. Program media merupakan salah satu bahagian yang penting di IDM. IDM melakukan usaha yang penting ini, dengan mengadakan artikel-artikel biasa berbentuk buku, *brochure* dan sebagainya dalam bahasa Inggeris dan bahasa-bahasa lain yang diperlukan. Ia juga ke udara melalui radio.⁴¹
9. Kedai buku. IDM menyediakan kedai-kedai buku untuk membekal kepada masyarakat buku-buku Islam bermutu. IDM mengambil berat tentang bahan bacaan Islam supaya orang Islam dapat menikmati bahan-bahan yang baik. Dengan adanya kemudahan kedai-kedai buku, orang Islam tertarik untuk membaca.⁴²

Berhubung dengan masalah yang dihadapi oleh IDM, kewangan menjadi sebahagian daripadanya. Walaubagaimanapun, ia tidaklah menjadi masalah yang serius. Sampai sekarang, kewangan IDM datang dari orang ramai dan peniaga. Mereka menderma atau mengadakan tajaan. Untuk melapangkan masalah ini, pihak IDM bercadang mendapatkan bantuan dari pihak luar.⁴³

Sebagai kesimpulan, IDM telah mengatur usaha-usaha yang lebih tersusun dan

³⁹ *Ibid.*

⁴⁰ *Ibid.*

⁴¹ *Ibid.* hlm. 10.

⁴² *Ibid.*

⁴³ Ebrahim Ismail, (1997), *op.cit.*

meluas untuk mempertingkatkan mutu masyarakat Islam di Cape Town khususnya dan memperkenalkan Islam kepada orang bukan Islam. Programnya terdapat dalam pelbagai aktiviti. Pendekatannya adalah damai dan berbaik-baik dengan semua pihak.

3.5. The Mustadafin Foundation (MF)

MF merupakan sebuah institusi dakwah yang berbentuk kebajikan. Dengan itu, program utama yang dilakukan oleh organisasi ini ialah membantu golongan yang daif dan memerlukan pertolongan seperti bantuan kewangan, pakaian dan sebagainya.

MF ditubuhkan pada tahun 1986 ekoran daripada satu peristiwa kekejaman dan huru hara pergaduhan yang berlaku di kawasan Crossroads, Cape Town. MF lahir untuk membantu mangsa-mangsa terlibat dengan kekejaman itu, terutamanya ke atas golongan wanita dan kanak-kanak. Dengan itu, objektif kelahiran MF ialah untuk membantu golongan yang memerlukan bantuan yang pada peringkat permulaannya disebabkan satu peristiwa dan pada akhirnya kepada sesiapa sahaja yang memerlukannya. Matlamat penubuhan MF akhirnya telah meluas, iaitu untuk menghulurkan bantuan dan apa sahaja kemudahan bagi menghidup dan memberi kekuatan kepada yang terlibat.⁴⁴ Namun, bantuan yang diberikan adalah dalam rangka memberi kekuatan kepada yang terlibat supaya mereka akhirnya dapat berdiri sendiri.⁴⁵

Aktiviti MF

Sehingga kini terdapat tiga aktiviti utama yang dilakukan oleh MF, iaitu:

1. Mengadakan *educare*.
2. Projek kesihatan
3. Mengadakan usaha pembangunan masyarakat dan kesihatan

1. *Educare*

MF berusaha membantu dan menolong pra sekolah yang bertaburan di Cape Town. Di antara bantuan dan khidmat yang diberikan ialah menyediakan makanan, pakaian dan alat permainan kanak-kanak. Selain daripada itu, MF juga memberi khidmatnya mengadakan bangunan dan kemudahan-kemudahan yang lain. Walaupun setiap pelajar dikenakan R30.00 sebulan, tetapi bayarannya tidak sempurna.⁴⁶

Tersenarai sebanyak 11 buah pra sekolah di Cape Town dan persekitarannya di bawah khidmat MF. Dengan itu, banyak perbelanjaan terpaksa dikeluarkan untuk

⁴⁴ MF, (t.t.), *The Mustadafin Foundation*, MF, hlm. 1.

⁴⁵ Johnstone, Ghairunisa, (11.12.1997), (Co-ordinator MF), interview.

⁴⁶ MF, (t.t.), *op.cit.* hlm. 4.

menanggungnya.⁴⁷ Sekolah-sekolah tersebut telah menampung lebih daripada 1,500 pelajar pra sekolah.⁴⁸

2. Projek Kesihatan

Dari sudut jangka panjangnya projek ini bertujuan untuk mempertingkatkan kualiti hidup, termasuk mengurangkan jumlah kematian disebabkan berbagai-bagai penyakit akibat kesesakan perumahan yang bersanggatan, kurang kebersihan, makanan yang tidak mencukupi dan ketiadaan pencegahan penyakit yang sempurna.⁴⁹

MF telah menguruskan beberapa klinik kesihatan dan memberi pertolongan kepada yang lain dengan bermacam-macam cara. MF juga telah mengadakan latihan kepada pekerja-pekerja dan mengatur program-program kesihatan yang lain, seperti pelajaran kesihatan dan kempen menjaga kebersihan.⁵⁰ Pelaksanaan projek-projek tersebut, MF membelanjakan sejumlah wang yang agak besar.⁵¹

3. Pembangunan Masyarakat

Bahagian ini telah berusaha melakukan banyak program untuk tujuan membangun masyarakat, terutamanya sasaran mendapat kekuatan untuk berdiri sendiri. Untuk jangka pendeknya, MF terpaksa menyelesaikan masalah makanan, pakaian dan tempat tinggal, namun dalam bentuk suatu latihan ke arah mereka berdikari untuk jangka panjangnya.⁵² Program MF dalam pembangunan masyarakat secara kasarnya mengandungi:⁵³

1. Kemahiran vokasional dan latihan. Latihan seperti ini sangat berguna kepada sasaran untuk membina penghidupan.
2. Kelas dewasa. Kelas seperti ini pada mulanya mengadakan pelajaran dasar membaca. Tetapi pada akhirnya kepada latihan dasar pengurusan, *book-keeping* dan lain-lain.
3. Kelas tambahan. Kelas seperti ini untuk kanak-kanak mempelajari Matematik, Inggeris dan Sains.
4. Skim memberi makanan. Golongan miskin dan tidak bekerja selalunya mendapat faedah daripada skim ini. Namun, disamping itu mereka juga dilatih cara mengurus skim ini, cara memasak untuk ramai orang dan cara memberi makanan kepada orang ramai.

⁴⁷ *Ibid.* hlm. 4-16.

⁴⁸ *Ibid.* hlm. 4-9.

⁴⁹ *Ibid.* hlm. 17.

⁵⁰ *Ibid.* hlm. 18.

⁵¹ *Ibid.* hlm. 20.

⁵² *Ibid.* hlm. 22.

⁵³ *Ibid.*

Projek-projek seperti ini juga menelan belanja yang agak banyak yang terpaksa dicari oleh MF.

Dari sudut permasalahan, MF menghadapi dua masalah utama. Pertama ialah tentang kewangan. Setakat ini, ia datang dari derma orang ramai, zakat dan akhir-akhir ini dari sumbangan kerajaan Kanada. Oleh kerana hampir keseluruhan projek MF melibatkan wang, maka MF memerlukan jumlah wang yang agak banyak dan ia tidak mencukupi semata-mata bantuan dari masyarakat. Kedua ialah tidak cukup kakitangan sukarelawan yang datang turut serta, dengan itu menyulitkan kerja.⁵⁴

Sebagai kesimpulan, berdasarkan usaha yang dilakukan oleh MF atas nama pertubuhan kebajikan untuk memberi khidmat kepada sasaran membantu dan membangun mereka supaya dapat berdiri sendiri, maka usaha-usaha tersebut merupakan cara dakwah yang sesuai dilakukan pada masa kini. Oleh kerana pertubuhan ini bergerak dengan banyak menyumbangkan wang kepada sasaran, ia memerlukan banyak sumbangan wang dari orang ramai dan kekurangan wang merupakan masalah utama yang boleh menjelaskan mutu usaha MF.

3.6. Islamic Unity Conversion (IUC)

IUC adalah sebuah pertubuhan yang baru beberapa tahun sahaja lahir. Ia lahir apabila ada di kalangan masyarakat Islam di Cape Town berasa bahawa pertubuhan-pertubuhan Islam yang ada tidak memainkan peranan dengan secukupnya. Kelahiran IUC untuk melihat masyarakat Islam berkembang dengan cepat ke arah memperlihatkan kekuatan identitinya di tengah-tengah masyarakat majoriti bukan Islam.⁵⁵ IUC berusaha menghidupkan Islam sebagai cara hidup yang ada marwah diri, kuat dan bersatu mengatasi masyarakat yang ada, di samping melahirkan imej diri dalam menangani isu-isu semasa dalam masyarakat. Dari sini, IUC berbeza dengan pertubuhan-pertubuhan Islam yang lain.⁵⁶

IUC lahir pada tahun 1994. Objektif pokok IUC ialah:⁵⁷

1. Untuk menyebarkan Islam berdasarkan al-Quran dan al-Sunnah
2. Menyatupadukan masyarakat Islam; tempatan, kawasan, kebangsaan dan antarabangsa
3. Untuk bekerjasama dalam aktiviti masyarakat Islam dan pertubuhan-pertubuhan Islam yang sama matlamatnya

⁵⁴ Johnstone, (1997), *op.cit.*

⁵⁵ Achmad Cassiem, Imam, (19.12.1997), (Pengerusi IUC), interview.

⁵⁶ Toffar, Shaikh Abdul Kariem, (15.12.1997), (Pengerusi Council of Ulama of IUC), interview.

⁵⁷ IUC, (t.t.), *Constitution*, IUC, hlm. 2.

4. Berusaha mengajak pertubuhan-pertubuhan yang berkenaan supaya bersama-sama berada dalam satu barisan

Aktiviti IUC

Untuk menjayakan objektif tersebut, IUC berusaha mengatur aktiviti-aktivitinya. Namun, memandangkan IUC baru dilahirkan, masih belum banyak aktiviti yang dilakukan. Aktiviti IUC ialah:⁵⁸

1. Mengadakan *madrasah* di masjid atau di tempat-tempat tertentu untuk pelajar yang biasanya berumur di antara enam hingga 10 tahun.
2. Mengadakan *Quranic Literacy Programme*. Program pengajaran al-Quran ini terbuka kepada semua orang.
3. Mengadakan Radio 786 untuk mengatur program dakwah melalui udara.
4. Menerbitkan *Newsletter* tahunan.
5. Menganjurkan *public speaking* untuk membincangkan isu-isu tertentu.
6. Mengadakan *Women's Forum*, sebagai usaha menangani isu-isu wanita
7. Mengadakan *Education's Forum*, sebagai usaha menangani isu-isu pelajaran dan pendidikan.
8. Mengadakan *Youth's Forum*, sebagai usaha menangani isu-isu belia.
9. Menubuhkan bahagian *Ulama Counciller*, untuk menangani isu-isu mengenai hukum-hukum dan fatwa.
10. Mengadakan kerjasama dengan The Mustadafin Foundation.
11. Mengadakan perhimpunan tahunan Islamic Unity Convention.

Masalah IUC

Sebagai sebuah pertubuhan yang baru, banyak masalah yang dihadapi oleh IUC. Antara masalah yang dihadapi ialah:

1. Masalah imej, iaitu untuk melahirkan IUC sebagai sebuah pertubuhan Islam yang berwibawa dan diterima umum. Agak sukar untuk berbuat demikian dalam konteks berada di tengah-tengah masyarakat yang telah wujud berbagai-bagai pertubuhan Islam.⁵⁹ Matlamat IUC untuk menyatupadukan seluruh pertubuhan Islam dan dakwah serta memperkuatkan kedudukan masyarakat Islam, disebabkan masalah perpecahan dan ekonomi. Ia memerlukan usaha dan terpaksa menghadapi banyak masalah.⁶⁰

⁵⁸ Gayatunisa, (19.12.1997), (Setiausaha IUC Cawangan Cape), interview.

⁵⁹ Toffar, (1997), *op.cit.*

⁶⁰ Achmad Cassiem, (1997), *op.cit.*

2. Masalah kewangan. Masalah ini disebabkan IUC masih baru dan belum dikenali dengan baik oleh orang ramai. Kemasukan kewangan setakat ini dari derma orang ramai dan sponser belum mencukupi untuk mengerakkan IUC dengan lebih meluas.⁶¹
3. Menghadapi sesetengah pertubuhan Islam yang seolah-olah terdapat satu macam permusuhan dengan melakukan pelbagai karenah yang boleh menggugat wibawa IUC. Contohnya isu Syiah-Sunni yang dibesar-besarkan sehingga masyarakat berpecah dan dituduh IUC menjadi juara dalam penyebaran Syiah.⁶²

Sebagai kesimpulannya, walaupun masih baru, IUC telah menunjukkan kewibawaannya menangani isu-isu Islam yang kurang diambil berat oleh sesetengah pertubuhan Islam yang lain, seperti isu jihad dan identiti masyarakat Islam. Namun IUC terpaksa menghadapi banyak masalah untuk lahir sebagai sebuah pertubuhan yang baik dan berwibawa, sebagaimana yang dicita-citakan.

3.7. The Voice of the Cape (VC)

VC adalah satu usaha dakwah dalam bentuk penyiaran yang baru dilahirkan. Dengan itu, VC berbeza dengan pertubuhan-pertubuhan dakwah yang lain, kerana media dakwah VC sepenuhnya adalah penyiaran. Namun, penyiarannya setakat ini masih amat terhad, iaitu 100.4 FM stereo bagi Cape Town dan 95.8 FM bagi kawasan persekitarannya.

VC lahir pada tahun 1995. Objektif kelahirannya adalah untuk menyiaran ajaran Islam dan nilai-nilainya, di samping isu-isu kemasyarakatan. Dengan itu, VC merupakan suatu wadah perjuangan Islam melalui media masakini.⁶³ Setakat ini, siaran VC dilakukan selang sehari. Ia berkongsi hari dengan satu lagi stesyen radio Islam, iaitu Radio 786.

Secara kasarnya, siaran biasa VC mengandungi buletin berita, analisis berita, penyertaan orang ramai melalui telefon, perbincangan, syarahan, bacaan al-Quran, pemuda, wanita, sukan dan lain-lain program yang berkaitan. Di samping itu, azan lima waktu diperdengarkan yang diselangi dengan bacaan al-Quran.⁶⁴

---

⁶¹ Toffar, (1997), *op.cit.*

⁶² Achmad Cassiem, (1997), *op.cit.*

⁶³ VC, (t.t.), *Profile: Voice of the Cape*, (dokumen di The Voice of the Cape, Cape Town), t. hlm.

⁶⁴ *Ibid.*

Aktiviti siaran VC

Kajian terhadap jadual-jadual program VC menunjukkan bahawa siaran VC mengandungi perkara-perkara pokok yang berikut:

- VC memulakan siarannya pada 3.45 atau 4.00 pagi sampai jam 12.00 malam.
- Ia dimulakan dengan doa, bacaan Surah Yasin dan azan Subuh.
- Ia diikuti pula dengan *khatam al-Quran* (bacaan al-Quran) dan *Asm' al-Husna*.
- Pada pukul 6.27 atau 6.30 pagi *break I*
- Pada pukul 6.30 atau 6.33 *Community News*.
- Pada pukul 7.00 *News Focus*.
- Sehingga jam 9.00 pagi, bermacam-macam isu dikemukakan, tanpa persamaan tajuk dari hari ke hari.
- Pada pukul 9.30 pagi hingga 12.00 tengahari, bermacam-macam isu ditimbulkan, terutamanya isu wanita dan pendidikan.
- Selepas jam 12.00 tengahari hingga 2.30 petang, sambungan bacaan al-Quran, azan Zuhur, syarahan atas sesuatu tajuk dan berita.
- Selepas jam 2.30 petang hingga 6.00 petang terdapat berbagai-bagai fokus ditimbulkan, terutamanya mengenai belia. Ia diselangi dengan bacaan al-Quran dan berita.
- Selepas jam 6.00 petang hingga 9.30 malam, berbagai-bagai isu ditimbulkan, seperti tentang hukum-hukum Islam dan umat Islam. Ia diselangi dengan bacaan al-Quran.
- Selepas jam 9.30 malam hingga 12.00 tengah malam, berbagai-bagai isu Islam ditimbulkan lagi yang diselangi dengan bacaan al-Quran.

Dalam kajian yang dilakukan, VC selalunya memberi peluang kepada orang ramai ikut serta dalam sesuatu perbincangan yang dilakukan oleh seseorang pensyarah. Dari sini berlakulah tanya jawab, penjelasan dan sebagainya. VC juga selalu mengadakan ucapan orang ramai sempena sesuatu perkara seperti perkahwinan, hari jadi, kematian dan sebagainya. Dengan itu, VC adalah siaran masyarakat, kerana ia sentiasa melibatkan masyarakat setempat. VC tidak selalunya memberi sesuatu kepada masyarakat setempat, tetapi menerima dari masyarakat, dengan ikut serta mereka dalam sesuatu isu yang ditimbulkan.

Dari kajian ini menampakkan beberapa kelemahan VC, kerana tidak mempunyai mesej yang jelas untuk menghalakan masyarakat ke arah tertentu. Tidak banyak isu yang besar dan penting yang dibincangkan sebagai pelan bertindak dan rangka untuk

menyelesaikan masalah masyarakat Islam setempat. Hanya perkara-perkara biasa sahaja yang ditimbulkan oleh seorang pensyarah, sehingga kadangkala penyertaan pendengar lebih bermutu daripada pandangan yang dibawa oleh pensyarah. Di samping itu, mutu persembahan juga agak kurang, sama ada dari sudut suara, teknik dan lain-lain.

Masalah VC

Terdapat beberapa masalah pokok yang terpaksa dihadapi oleh VC. Antaranya ialah:⁶⁵

1. Kewangan. Pendapatan VC kebanyakannya daripada pengiklanan, tajaan dan derma orang ramai. Sekarang R120,000.00 perbelanjaan diperlukan bagi setiap bulan. VC tidak dapat mengembang kerana pendapatannya secukup untuk perbelanjaan sahaja.
2. Kelengkapan yang kurang. Setakat ini, VC masih belum mempunyai kelengkapan moden. Sekarang hanya sebuah studio sahaja bagi VC. Dengan itu, mutu persembahan sukar dikawal. Sebenarnya, masalah ini berpunca daripada kekurangan kewangan.
3. Kakitangan yang tidak cukup latihan. Kakitangan VC kurang terdedah dengan latihan dan kursus untuk memperbaiki mutu operasi. Masalah ini juga ada hubungan dengan masalah kewangan.

Sebagai kesimpulannya, VC telah memainkan peranannya sebagai media dakwah semasa untuk mempertingkatkan mutu masyarakat Islam setempat melalui isi penyiarnannya yang bermacam-macam. Namun, masih banyak kelemahan yang perlu diperbaiki dan masalah utama untuk berbuat demikian ialah kewangan.

Secara kasarnya, kalau dibuat perbandingan aktiviti-aktiviti dakwah yang dilakukan oleh institusi-institusi dakwah didapati aktiviti-aktiviti yang dilakukan oleh masjid adalah sama kebanyakannya. Aktiviti-aktiviti masjid berlebar di sekitar mengadakan *madrasah*, kebajikan, kelas-kelas dan zikir. Manakala aktiviti-aktiviti pertubuhan dakwah, walaupun ada persamaan antara satu sama lain, terdapat perbezaan penekanan oleh sesuatu pertubuhan.

MJC menekankan dalam pengurusan mengenai hukum-hukum, nikah cerai, hubungan dengan masjid, kebajikan dan pendidikan. MV khusus kepada media penerbitan akhbar. MYM menekankan hal-hal kebeliaan dengan latihan dan bengkel. IDM menekankan dakwah di penjara, penerbitan dan penjualan buku, latihan dan bengkel kepada pendakwah. MF menekankan kebajikan dan bantuan kepada yang daif, taman asuhan kanak-kanak dan sekolah rendah. IUC memberi penekanan dalam menangani isu-isu penting semasa dan identiti masyarakat Islam, dengan seminar dan

---

⁶⁵ Moegsien Khan, (10.12.1997), (Pengerusi Management Board VC), interview.

perhimpunan untuk belia dan wanita. VC khusus kepada media siaran radio. Dengan itu, aktiviti-aktiviti pertubuhan dakwah berbeza antara satu sama lain, walaupun ada sesetengahnya yang berulang-ulang dan bertindih.

Begitu juga jika dilihat dari sudut masalah, pertubuhan-pertubuhan dakwah di Cape Town menghadapi masalah yang tidak jauh bezanya dengan masalah yang dihadapi oleh masjid-masjid. Ia berlegar di sekitar masalah kewangan, masalah menyediakan aktiviti semasa untuk pembangunan umat dan masalah pengurusan. Selain daripada itu, pertubuhan-pertubuhan dakwah menghadapi masalah lebih daripada dihadapi oleh masjid, iaitu dalam hal-hal yang berhubungkait sepertimana yang berikut:

1. Kelayakan Ijazah kakitangan yang tidak dapat dipastikan, yang dapat dilihat pada kurang kepakaran dan tidak profesional dalam kerja.
2. Kurang kepercayaan masyarakat, kesan daripada ketiadaan kemauafakatan dan kadangkala perpecahan antara pertubuhan.
3. Perasaan taksub kepada kumpulan masing-masing yang kesannya dapat dilihat pada sikap masing-masing yang agak sukar untuk bekerjasama antara satu sama lain.
4. Sambutan masyarakat yang kurang memuaskan untuk mendapatkan kakitangan dan pekerja sukarela, terutamanya untuk pertubuhan-pertubuhan yang berbentuk kebajikan.

Aktiviti dakwah di Cape Town bukan semata-mata dilakukan oleh institusi Islam, tetapi juga oleh sesetengah institusi lain, seperti kelab sukan. Jadi, bacaan al-Quran dan *khatam al-Quran*, *tazkirah* dan syarahannya dalam isu-isu Islam di antara aktiviti yang dianjurkan oleh kelab sukan. Contohnya, pada 14 Disember 1997 Ottomans Cricket Club, sebuah kelab sukan yang terkenal di Cape Town telah mengadakan Majlis *Khatam* di Masjid Jameah, Boo-Kaap. Majlis tersebut, antara lain diisi dengan berzikir, bacaan al-Quran dan kuliah.

4. KESIMPULAN

1. Sampai sekarang, Islam terus berkembang di Cape Town dan institusi utama dalam perkembangan masakini ialah masjid dan pertubuhan Islam. Institusi ini mengatur berbagai-bagai aktiviti untuk tujuan tersebut. Walaupun dalam keadaan kekurangan kewangan, tenaga dan lain-lain, institusi tersebut terus melaksanakan tanggungjawab dakwah dan ia sangat dibanggakan. Selain daripada institusi Islam, terdapat juga badan-badan lain, seperti kelab sukan yang mengatur beberapa aktiviti dakwah.
2. Golongan ulama masih belum mampu membawa perubahan, termasuk hal-

hal ijtihad. Banyak perkara yang bersangkut dengan amalan biasa dalam Islam dilakukan secara ikutan, tanpa memikirkan sama ada ia berdasarkan dalil-dalil yang jelas atau tidak.

3. Mesej dakwah di Cape Town masih lagi berada di tahap ritual peribadi dan amalan bacaan. Islam secara syumul masih kurang diperkenalkan.
4. Golongan Hafiz mendapat tempat di kalangan masyarakat Islam di Cape Town.
5. Masyarakat Islam di Cape Town sebuah masyarakat yang terbuka. Dengan itu, aktiviti-aktiviti sosial mendapat tempat di kalangan mereka.
6. Masalah utama yang dihadapi oleh institusi dakwah di Cape Town masa kini ialah kewangan, pengurusan, kakitangan, kepakaran dan ketiadaan kemauafakatan. Dengan itu, ia tidak dapat menyediakan satu aktiviti yang semasa untuk pembangunan umat.

5. CADANGAN

Berdasarkan penemuan-penemuan dalam kajian ini, maka satu cadangan dikemukakan, terutamanya untuk institusi dakwah di Cape Town bagi memperbaiki mutu usaha yang dilakukan supaya usahanya itu bersesuaian dengan penyelesaian masalah masyarakat Islam di Cape Town khususnya.

1. Isu-isu masyarakat Islam, termasuk hukum hakam haruslah dibincang bersama melalui media muzakarah, seminar atau diminta pakar-pakar dari luar. Penyelesaiannya hendaklah bermula dari kajian yang mendalam. Ia tidaklah boleh dengan memadai dirujuk kepada satu dua rujukan yang biasa sahaja. Hasilnya, segala keputusan adalah keputusan bersama.
2. Istilah-istilah yang dicipta, seperti panggilan *shaykh* (yang belajar Islam di negara-negara Arab), *mawlana* (yang belajar Islam di India dan Pakistan) dan *imam* (yang belajar Islam di dalam negeri) untuk kumpulan-kumpulan yang disebut sebagai ulama, menjadi bibit perpecahan masyarakat. Ia harus diusaha untuk dihapuskan dan diganti dengan satu istilah sahaja. Di samping itu, kelayakan tertentu yang dimiliki oleh golongan ini sepatutnya dapat dipastikan oleh masyarakat, untuk menghilangkan keraguan dan tuduhan. Ia tidak cukup dengan sekadar belajar di luar dan tahu bahasa Arab, tanpa dilihat kepada kemampuan intelektualnya. Satu daripada ukuran lahir ialah ijazah yang perlu dipastikan.
3. Masyarakat Islam di Cape Town memerlukan perubahan kefahaman dan sikap tentang ajaran Islam dan penghayatan syarak. Islam haruslah difahami

secara meluas, yang bukan hanya sekadar ritual peribadi dan bacaan, tetapi kefahaman dan penghayatan hidup dalam bentuk Islam yang syumul. Kefahaman tersebut harus dibina di atas sikap keterbukaan dan tanpa ketaksuban dan sempit pandangan terhadap diri masing-masing. Maka, imam dan ulama bukan sahaja memimpin sembahyang dan ritual-ritual yang lain, tetapi cuba melebarkan kepimpinan mereka dengan menonjolkan satu bentuk kepimpinan yang boleh diyakini.

4. Mengadakan usaha yang lebih untuk menyedarkan ibu bapa tentang peranan mereka terhadap orang yang berada di bawah jagaan mereka. Kempen-kempen kesedaran harus selalu diadakan melalui khutbah, radio, akhbar dan sebagainya.
5. Program-program untuk remaja hendaklah diberikan penekanan. Aktiviti-aktiviti melalui sukan dan sebagainya boleh dilakukan untuk menarik perhatian mereka.
6. Aktiviti-aktiviti pembinaan untuk orang dewasa yang masih liar dengan Islam boleh diatur melalui aktiviti-aktiviti sosial. Aktiviti-aktiviti seperti ini dapat menarik mereka. Adapun kuliah yang dikenali dengan kelas fekah dan akidah perlu diberikan penekanan, supaya buta huruf di kalangan ramai orang dalam melaksanakan ibadat-ibadat biasa dan dalam isu-isu akidah dapat diatasi.
7. Satu perancangan menyeluruh, seperti menyediakan keperluan masyarakat dalam bidang pelajaran haruslah disediakan, supaya lepasan-lepasan pengajian dapat memberi sumbangan dalam bidang masing-masing yang diperlukan. Tanpa perancangan seperti ini menyebabkan berlebihan tenaga dalam sesuatu bidang kepakaran, seperti bidang pengajian Syariah dan ia akan membawa kepada masalah, kerana ia menjadi bibit kepada perpecahan. Maka, kerjasama dengan pusat-pusat pengajian luar dan tabung bantuan pelajaran harus diusahakan dan disusun dengan baik.
8. Sekolah-sekolah agama hendaklah menyediakan pelajaran kemahiran hidup, yang nanti lepasannya dapat menjalani hidup dalam masyarakat tanpa bergantung kepada masjid, sekolah agama dan sebagainya yang sangat terhad.
9. Pengajian agama di peringkat rendah, terutamanya di masjid-masjid di sebelah petang hendaklah diselaraskan melalui persamaan sukatan yang sempurna dan menyeluruh, di samping pelajar yang datang belajar dipastikan mendapat suatu pendedahan ilmu asas Islam dan pendidikan yang sempurna.
10. Usaha membina satu tapak budaya yang kukuh haruslah dilakukan, sama ada

dengan berasaskan kebudayaan asal atau tapak baru, supaya masyarakat Islam di Cape Town ada mempunyai tapak budayanya, dan tidak hanya mengikut pengaruh budaya yang ada, terutama pengaruh budaya barat. Pusat-pusat pengajian terutamanya haruslah memainkan peranan.

11. Penyelidikan hendaklah dijadikan satu aktiviti yang utama. Setiap masalah yang hendak diselesaikan dan setiap perancangan yang hendak dilakukan hendaklah berdasarkan suatu penyelidikan tentangnya. Usaha yang diambil berdasarkan penyelidikan mengenainya akan menjadi usaha yang sesuai dan terbaik.